

# مجموعہ سنون

۱۲

جمعیت علمیہ عثمانیہ

برنجی پستہ

شوال

نومرو ۱۰

استانبول

جمعیت علمیہ عثمانیہ مطبعہ سندھ طبع اول نمشد در

۱۲۷۹

صو يك ماهيت و انواعى و خواص حكيمه و كيويه سى ۴۱۹  
مملكت شده و با خصوص مازندرانده هوارك كمال در جدر طوبى نده مبنى  
هر نوع اسلحه و زره بر سنده بيله طبى انموب كاغذ ايسه كرت  
تداولدن ناشى پيرانه رق پرده عتكبوتيه دونديكندن هيچ  
طبائمه جغى دركاردر .

قران خان اولوجهله بيان كيفيت ايتد كدن صكره كيخاتوخان  
طرفندن ورود ايدن اوراق تقديه يى و بونك اعمايچون كوندريلان  
آلات وادوانى كاملا احراق ايتديردى .

اشبو چار اوزرنده محرركلتادن ازلق اوزره و صاف تاريخنده  
ذكر اوانوب فقط معناسى بيان اولنماش اولان (ايرنجين تورجى)  
كله لى بختنه كلنجبه كلمات مذكوره فرانسه مؤلفارندن سويسينك  
مسكوكات شرقيه يه دائريازمش اولديغى مكاتيك يدنجى  
قطعه سنده شرح اولمشدرشويله كدالسنه و علوم هنديه ده يد طولاسى  
اولان مشهور اوژين بورنوفك تحقيقه كوره اشبو ايرنجين تورجى  
الفاظى تبيت لسانى اوزره اوله رق معنای لغويسى ذيقيت الماس  
وكذلك مشاهيردن موسيو ارد مانه نظرا ذيقيت عصاى حكمدارى  
اولوب كيخاتوخانك حين جلوس سنده بعض پيشوايان دين طرفندن  
ويرلمش بر عنوان ايدى .

(منيف)

---

(صو يك ماهيت و انواعى و خواص حكيمه و كيويه سى)

صوا كثر حالده شفاف ورنكسز ولذتسز اوله رق قابل تضيق  
والا سلبقى بر جسم اولوب برودت و حرارت واسطه سيله  
تبخرايدر .

صو حکمای متقدمین عندندہ اجسام بسیطه دن عدد و اعتبار  
اولنمش ایسه ده متأخرین مولدالموضئه و مولدالماء دینلان غازلردن  
مرکب اولدیغنی و برحس مولدالماء کبی نظر اولنه ییلدیکی حالده  
طبیعتده غایت مبذول اوله رق اوچ حالت اوزره بولند یغنی اثبات  
ایلمش لر در . اوله هوا ده و بلوتارده سیال و الاستیکی یعنی بشمار  
و ثانیاً معلوم اولدیغنی اوزره دکرلرده و کولارده و ایرمقلرده مایع  
و ثالثاً قار و طولوو بوز هیئتسده اوله رق جاد حالده بولنور  
و بولردن بشقه کافه اجسام عضویده ده دخی موجود اوله رق آنلرک  
نشوونما بولالرنده مدخل کلبسی واردر و اجسام معدنیه دن  
اکثر یسنک دخی برجزو مرکب اصله سیدر .

مایع حالده بولنسان صوریر محله ده جزئی مقدار اولدیغنی حالده  
رنکسز کورینوب زیاده جه بولندیغنی صورته مائی یه قریب  
یشیل رنکده کورنیدیکی معلومدر . صوطبیعتده خالص ارله رق  
پک نادر بولنوب فقط برمدت یغان یغوردن صکره نزول ایدن یغور  
صولری خالص و مواد اجنبیه دن عاریدر .

صو اجسامک اکثر یسنی حل ایدر یعنی اریده بیلور ایسه ده  
کندوسی بخاره منقلب اولدقده دروننده فخل اولان مواد اجنبیه  
تبخر ایتدیرک حال اصله سنده رجوع ایله کسب انجماد ایدر . بناء  
علیه بخار حالده اولان صویه دخی خالص نظریله باقیله ییلدیکندن  
عادی صوانیق ایله تقطیر اولنه رق یعنی قینسادیلوب تبخرا ایتدکه  
حاصل اولان بخار بر محله جمع ایله تکاثف ایتدیر یله رک تصفیه اولنور  
فقط بو حالده ابتداری انسان بخارک تکاثفدن حاصل اولان صو  
ایچنده ینه از حقو مواد اجنبیه بولنه جفندن بوکا صافی نظریله

صو يك ماهيت و انواع و خواص حكيمه و كيويه سي ٤٢١  
باقيله ميوب صكره لري حاصل اولان صواخذ و يا خود مكررا  
تقطير و بوجهمه حصوله كلان صولزه دخی ماء مقطر تعبير  
اولتور .

صوانواع ثلثيه منقسم اولوب برينه مياہ خالصه يا خود مياہ  
مقطره و ابكنجبسته مياہ عاديہ دارچنجبسته دخی مياہ معدنيه  
اطلاق اولتور . نوع اول بيان اولنديغي اوزره تقطير ايله استحصال  
اولان ماء مقطر اولدق اجزاخانه زرده و كييا خانه زرده مستعملدز .  
نوع ثاني قوللاند يغمز عادي صولز اولوب بونلر ملح كبريت كلس  
و ملح قاربون كلس و ملح كبريت پوتاس و سائر مثالو بر طاقم  
الحقه متوعه بي حاويدر .

اشبو طوز لردن نصابندن زياده مقداري حاري اولان صولز  
لذتي اجي اولدق بونلره سبزوات طبخ اولنه مدیغي مثالو صابون  
دخی کوپورديله مز . بو مثالو صولز ايله سبزوات طبخ اولنه مامسنگ  
سيبي دخی مياہ مذکورہ نك حاوی اولنديغي ملح قاربون كلس و ملح  
كبريت كلس مواد نبایه نك اجزای فرديه سي ازالينه حيولت  
ايله سبزواتك سرت اولسني استنزام ايلسيدر . و صابونك  
كوپورماسی دخی صابون ياغ ايله سوده دینلان ماده دن  
مركب اولديغدن اجي سودرونشه صابون قولنديغي حالده  
بونك حاوی اولنديغي ملح كبريت كلس و ملح قاربون كلس تحلل  
ايدرك حاض كبريتيله حاض قاربوني صابونك جزؤ مرکبي  
اولان سوده ايله بالامتراج منحل اولان ملح كبريت سوده و ملح  
قاربون سوده دینلان طوزلر حاصل اولدقدن بشقه ياغ ايله  
كرچدن مرکب و سودرونشده غير منحل ديكر بر نوع

صابون تحدث ایتسندن نشأت ایدر . بو مثالو صور دروننه  
بر مقدار ملح قاربون سوده دینلان طوزدن ویاخود ملح مذکوری  
حاری بوانان بر مقدار عادی کول وضع اولدیغی حالده سبزواتک  
طبخنه و صابونک کوپور مسنه مدار اولور و بونک سببی  
دخی ملح مذکور واسطه سیله صویک حاوی اولدیغی ملح  
قاربون کلس و ملح کبریت کلس تحلل ایدرک ملح قاربون سوده ایل  
ملح کبریت سوده به منقلب اولوب بو طوزلدخی منحل اولارندن ناشی  
سبزوات طبخنه مانع اولماسی و صابونی دخی تحلیل ایده مامسی  
جهتله اصلاح ارنش اولور .

نوع ثالث یعنی میاه معدنیه دخی حیات حیوانیه اوزرینه  
ازوجوق اثری اولان بر طاقم مواد کمیویه بی حاوی صوردرکه  
بونرک تفصیلی ایلروده کله جکدر .

عادی صور دروننده دائماً مواد نباتیه و حیوانیه بولند یغندن  
بونلر برخلده را کد اوله رق چوق وقت قالدقلرنده مواد مذکوره  
چوریه رک تحلل ایتسبیل بر طاقم غازل تحدث ایدر و بو غازلدن  
بر مقدار دخی منحل اولدیغی حالده صور دروننده قالد یغندن  
تعفن ایدوب فاسا حاله تحوونی موجب اولور و بو مثالو متعفن صور  
کوزدن معمول سوزکچلردن سوزیلهرک تصفیه اولورلر . وایچیلان  
صورک مضرت ویرماسنک سبب مستغلی دروننده دائماً بر مقدار  
هوا بولنسیدر . اکثر یا صهریح صورلنده مقدار وافی هوا  
بولندیغندن دائماً بو صوی ایچین کسانک اکثریسی امراض  
جلدییه مبتلا اولورلر . بنابرین سوزکچلردن سوزیلهرک تصفیه  
اولنش صور سوزیاور ایکن اجزای صغیره کیرهیه تقسیم اولنهرق

(صوئك ماهيت و انواعى و خواص حكيمه و كيويه سى) ٤٢٣

سطوح كيره سى چوق وقت هوا اياه تماسده بولنديغى جهتله  
ايچمك ايچون سائر صورله مر جحدر .

صوئك الاسنيقيت و قابل تضيق اولمى حكماي متقدمين عندنده  
چوق وقت مشكوك قالمش ايسده متأخرين بوبابده زياده تتبع  
ايدرك الاسنيق و قابل تضيق اولديغى و تضيق سييله حجمى يوز  
بيك جزئندن قرق سكر جزؤ مقدارى كوچلديكى تحقيق و اثبات  
المشالردر .

معلوم اولديغى اوزره هوانك كافه اجسام اوزرينه قوه  
تضييقه سى جارى اولديغندن صوعا دى تضيق تحننده يعنى  
سطحى سطح درياه موازى اولان بر محلده حراره كوسترلديكى حالده  
ساندغراد يعنى يوز درجه يه منقسم اولان ميزان الحراره حسابجه  
الديغى حرارت يوز درجه يه وارنجيه دكين تدریجاً تسخين ايدوب  
درجه مذكوره يه وصولنده مابع حالنده قالدیغى مدتيجه ارتق  
درجه حرارتى تزايد ايتدرك قينا مغه باشلار . والديغى حرارت  
يوز درجه يى تجاوز ايتدكده تبخرايدوب حجمى بيك التيوز  
طقسان سكر مثلى قدر يويوهرك شفاف وغير مرئى برغازه منقلب  
اولوب اشبوغازه صوب بخارى تعير اولنور . وقينا ديلا ن  
صواوزرينه تضيق اجرا ايدن ستون هوا ئېنك طولى زياده  
اولدقجه طبعى اغرغېده زياده اوله جنى دركار اولديغندن  
مذكور صوعا دى تضيقدن دون بر تضيقك تحت تاثيرنده بولنور  
يعنى سطحى سطح دريادن مرتفع بر محلده اولق اوزره مثلا  
بريوكسك طاغ تپه سنده تسخين اولمق مراد قلنور ايسه يوز  
درجه دن از وعادى تضيقدن زياده بر تضيقك تحت تاثيرنده

یعنی سطحی سطح دریادن الحقی بر مخلده بولنور ایسه یوز درجه دن زیاده حرارتله غلیانه باشایوب علی کلا التقدیرین بخارینک قوه الاسیقیه سی یعنی دروننده بولندیغی قابک اطرافنه اجرا ایلدیکی تضییق بخارک درجه حرارتی نسبتنده تزايدوتناقص ایلدیکی بالتجربه ثابت اولشدر . آنفایان اولندیغی اوزره صوب بخارینک حجمی مایع حائنده کی حجمینک بیک آلتیوز طقسان سکر مثلی اولدیغدن صوب بخاره منقلب اولدقده حجمینک شوصورتله تزايد ایلمسی مناسبتله حاصل ایتدیکی قوه الاسیقیه بر طاقم ما کیندر ایچون قوه محرکه مقامنده استعمال اولنور

صوب بخاره منقلب اولقسزین یعنی صفر درجه دن یوز درجه یه وارنجیه قدر بلع ایتدیکی حررات میزان الحراره ایله کوستریله ییلوب فقط بخار حائنه کچرکن اخذ ایلدیکی حرارت آلت مذکوره واسطه سیله ییلنه مز . مثلاً برقیه وزنده اولان بخار مایع حائنه پکورلمش اولسه آندن یوز درجه حرارتده برقیه صو حاصل اولدقدن بشقه صفر درجه ده بولسان بش بچق قیه ضویک حرارتی یوز درجه حرارته ایصال ایلمکه یعنی غلیان حائنه کور مکده کافی حرارت دخی حاصل اولور . بو وجهله برقیه صو یوز درجه یه قدر ایصند قدن صکره بخاره انقلابنده صفر درجه حرارتده اولان بش بچق قیه صویک درجه حرارتی یوز درجه یه ایصاله کافی مقدار دخی حرارت بلع ایتمش اوله جنی ظاهر اولغله بر منوال بحر میزان الحراره ایله کوستریله میوب بخار تمیج ایلدیکی حائده ظاهره چیقان اشو حرارته حرارت خفیه تعیر اولنور .

(صفوت)

ناظر مکتب حریره

(بقیه سی صکره)